

แถลงการณ์เปิดผนึก
ณ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วันที่ 15 ตุลาคม 2552

คัดค้านประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง
โครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการอุตสาหกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง
และ

ร่าง พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ 13 ต.ค. 2552

สืบเนื่องจากเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2552 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้กระทรวงอุตสาหกรรมดำเนินการจัดทำบัญชีรายชื่อประเภทกิจการที่มีผลกระทบต่อประชาชนอย่างรุนแรงตามหลักการมาตรา 67 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2552 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมได้ประกาศ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง โครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการอุตสาหกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ โดยอ้างว่า "เพื่อประโยชน์ในการบริหารงาน และป้องกันผลกระทบต่อประชาชนรวมทั้งอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประสงค์จะประกอบการอุตสาหกรรม"

องค์กรภาคประชาชนตามรายชื่อแนบท้ายหนังสือฉบับนี้ มีความเห็นต่อประกาศกระทรวงฯ ฉบับดังกล่าว ดังต่อไปนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 67 เป็นบทบัญญัติที่มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสิทธิในการมีชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีของประชาชน อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานและในการดำรงชีวิตอย่างปกติสุขของประชาชนและชุมชน

2. เพื่อเป็นการประกันให้สิทธิในการมีชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีของประชาชนเป็นจริง รัฐธรรมนูญมาตรา 67 ได้กำหนดเงื่อนไขสำคัญไว้ว่า โครงการหรือกิจกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ กระดำเนินการไม่ได้เว้นแต่ได้ดำเนินการตามกลไกที่สำคัญ ได้แก่ การศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งให้มีองค์กรอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการ

3. การที่สิทธิตามข้อ 1 และหลักประกันตามข้อ 2 จะบรรลุผลได้นั้น สิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง คือ การกำหนดว่าโครงการหรือกิจกรรมใดคือ โครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ซึ่งมีหน้าที่ต้องดำเนินการตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้ครบถ้วนเสียก่อนจึงจะดำเนินการได้

4. ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง โครงการหรือกิจการเกี่ยวกับการอุตสาหกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ มีความไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่ชอบด้วยเหตุผลหลายประการ ดังนี้

4.1 ประกาศกระทรวงฯ ฉบับนี้ประกาศออกมาบังคับใช้โดยที่ไม่มีกฎหมายลำดับพระราชบัญญัติฉบับใดให้อำนาจแก่กระทรวงอุตสาหกรรมในการออกประกาศกระทรวงฯ ฉบับนี้ได้ ประกาศกระทรวงฉบับนี้จึงเป็นประกาศกระทรวงที่ออกโดยผู้ไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย จึงเป็นประกาศกระทรวงที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

4.2 ประกาศกระทรวงฯ ฉบับนี้เป็นประกาศกระทรวงที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนเหตุผลและไม่อาจทำให้เจตนารมณ์ในการคุ้มครองสิทธิในการมีชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีของประชาชนตามรัฐธรรมนูญบรรลุผลได้ เพราะ การกำหนดประเภทโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญจึงต้องอาศัยองค์ความรู้ทางวิชาการและต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียอย่างรอบด้านก่อน แต่การดำเนินการของกระทรวงอุตสาหกรรมกลับไม่ปรากฏว่ามีการดำเนินการศึกษาวิจัยและรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียอย่างรอบด้านก่อนแต่อย่างใด ส่งผลให้ประกาศกระทรวงฯ ฉบับนี้ไม่ครอบคลุมโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างร้ายแรงจำนวนมาก เช่น โครงการเหมืองแร่โปแตช ในจังหวัดอุดรธานี โครงการโรงถลุงเหล็ก ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โครงการโรงไฟฟ้าพลังงานก๊าซ ในจังหวัดสระบุรี โรงงานอุตสาหกรรม โรงไฟฟ้า ในจังหวัดระยอง และโครงการเหมืองทองคำ ในจังหวัดพิจิตร เป็นต้น ทั้ง ๆ ที่โครงการเหล่านี้เป็นโครงการขนาดใหญ่และอาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งนี้โดยไม่มีเหตุผลที่มีน้ำหนักมารองรับ ผลของประกาศกระทรวงฉบับนี้จึงไม่อาจทำให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในการคุ้มครองสิทธิในการมีชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีได้ ประกาศกระทรวงฯ ฉบับนี้จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และเป็นประกาศกระทรวงที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย รวมทั้งเป็นประกาศที่เป็นเสมือนใบอนุญาตให้มีการทำลายชุมชนและทรัพยากรธรรมชาตินั่นเอง

5. ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่..) พ.ศ. (กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง) ที่ได้ผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2552 มีหลักการและเนื้อหาที่จะส่งผลให้กระบวนการตามรัฐธรรมนูญมาตรา 67 วรรคสอง ซึ่งเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนไม่สามารถบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้ ในสาระสำคัญกล่าวคือ ในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเป็นผู้มีอำนาจกำหนดประเภทโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง โดยทั้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีองค์ประกอบส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหน่วยงานที่มีอำนาจอนุมัติอนุญาตโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง และอยู่ภายใต้อำนาจบังคับ

บัญชาของนายกรัฐมนตรี จึงเป็นอาจเกิดกรณีผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่ จนทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตรา 67 ที่ต้องการให้มืองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งต้องมืองค์ประกอบและความเป็นอิสระในการดำเนินการขึ้นมาปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตรา 67 ได้ ซึ่งคณะกรรมการศึกษาและยกร่างกฎหมายจัดตั้งองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ได้จัดทำร่างกฎหมายซึ่งสอดคล้องกับหลักความเป็นอิสระดังกล่าวไว้แล้วโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน แต่รัฐบาลกลับเพิกเฉยและมิได้ดำเนินการเสนอร่างกฎหมายดังกล่าวต่อรัฐสภาแต่อย่างใด มีหน้าซ้ำในทางตรงกันข้ามกลับรับฟังความคิดเห็นของข้าราชการในกระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติบางคน และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยไม่นำพาต่อความเห็นของประชาชนภาคส่วนอื่นที่ร่วมกันจัดทำร่างกฎหมายองค์การอิสระและสุขภาพ

ข้อเสนอต่อนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

1. ให้รัฐบาลยกเลิกประกาศกระทรวง เรื่อง โครงการหรือกิจการเกี่ยวกับการอุตสาหกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ ฉบับวันที่ 14 กันยายน 2552 และไม่นำประกาศกระทรวงฯ ฉบับนี้ไปเป็นข้ออ้างในการอนุมัติ อนุญาตโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ
2. ให้รัฐบาลยุติการเสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (ฉบับที่ ...) พ.ศ. (การกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง) เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา
3. ให้รัฐบาลเร่งดำเนินการนำร่างองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ พ.ศ.ที่ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับจากคณะกรรมการศึกษาและยกร่างกฎหมายจัดตั้งองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อม เข้าสู่การพิจารณาในคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบและดำเนินการให้เป็นกฎหมายภายในสมัยประชุมนิติบัญญัติพระราชบัญญัติโดยเร่งด่วนต่อไป เพื่อจัดตั้งองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่เป็นอิสระอย่างแท้จริง เพื่อให้เป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดชนิดหรือประเภทของโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ที่มาจากฐานความรู้ทางวิชาการและการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียอย่างรอบด้าน ตลอดจนเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีสิทธิร้องขอให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงการกำหนดประเภทโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ และให้มีอำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นต่อโครงการหรือกิจกรรมฯ ก่อนที่โครงการหรือ

กิจกรรมดังกล่าวจะดำเนินการ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 67 วรรคสอง โดยพิจารณาจากร่างที่มีการจัดทำโดย
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นตัวตั้ง

โครงการนิติธรรมสิ่งแวดล้อม (EnLAW)

กลุ่มพลังไท

เครือข่ายจับตานิวเคลียร์

มูลนิธิบูรณะนิเวศ

คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.)

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย

มูลนิธินโยบายสุขภาวะ

เครือข่ายนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน (HRLA)

มูลนิธิเพื่อบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ (ประเทศไทย)